

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Гонтарука Ярослава Вікторовича

«Реструктуризація переробних підприємств АПК в умовах глобалізації»,
представлену на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за
спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

Актуальність теми дисертації

Сучасні кризові умови функціонування та розвитку підприємств переробної промисловості АПК виявляються у низькій інвестиційній та інноваційній активності підприємств, втраті ними рентабельності, низькій енерго- та витратоефективності, зниженні конкурентоспроможності продукції на глобалізованих ринках, високому рівні зношеності основних засобів, дефіциті власного оборотного капіталу, втраті фінансової стійкості та платоспроможності. За таких умов особливого значення набуває реструктуризація підприємств переробної промисловості АПК на основі комплексного підходу, використовуючи методи, технології та інструменти аналізу, що забезпечить раціональне використання виробничого потенціалу.

Спрямованість економіки України на інноваційно-інвестиційний розвиток потребує досліджень, пов'язаних із концептуальними засадами покращення господарської діяльності переробних підприємств АПК. Досягнення країною такої мети, як забезпечення сталого розвитку, потребує сучасних підходів до вивчення проблем, пов'язаних із удосконаленням механізмів реструктуризації підприємств. Однак, більшість з означених питань залишаються недостатньо дослідженими і розробленими як з теоретичної, так і з прикладної точки зору, що і обумовлює актуальність теми

дисертаційної роботи.

Наукова проблематика, вирішенню якої присвячена дисертаційна робота, знайшла відображення в працях зарубіжних і вітчизняних учених, що, з одного боку, складає наукове підґрунтя для продовження наукового пошуку в заданому напрямку, а з іншого – узагальнення досягнень світової та вітчизняної економічної думки з даної проблематики свідчить про фрагментарний та незавершений характер цих досліджень у окремих теоретичних та прикладних аспектах, що потребує пошуку шляхів комплексного та системного вирішення існуючих проблем у даному напрямку дослідження.

Погоджуємось з висновками автора щодо необхідності розроблення механізму страхування фінансових ризиків при проведенні реструктуризації через Секретаріат фінансової реструктуризації, Стратегії інвестиційно-інноваційної розвитку переробної промисловості АПК.

Таким чином, розроблені дисертантом методичні засади та практичні рекомендації щодо механізму удосконалення функціонування переробних підприємств АПК слід вважати цілком актуальними та такими, що мають важливе теоретичне та практичне значення.

**Зв'язок теми з державними та галузевими науковими програмами,
пріоритетними напрямками розвитку науки**

Тематика дисертаційної роботи відповідає державним і галузевим науковим програмам і темам.

Дисертаційна робота виконана відповідно до наукових досліджень ініціативної науково-дослідної роботи Вінницького національного аграрного університету «Дослідження розвитку трансформаційних процесів в аграрній економіці макрорегіону «Поділля» (номер державної реєстрації 0115U001345

12.2015-12.2017 рр.) та «Розробка науково-методичних засад оцінки ефективного управління і розвитку підприємств АПК в глобально-трансформаційних умовах» (номер державної реєстрації 0118U100511, 12.2018-12.2021 рр.) в межах виконання яких автором розроблено науково-методичні підходи та пропозиції щодо розробки механізму здійснення реструктуризації підприємств переробних галузей АПК в умовах глобалізації.

Ступінь достовірності та обґрунтованості наукових положень, висновків і результатів, сформованих у дисертації

Наукові положення, викладені в дисертації, у повній мірі досліджені, про що свідчить структурна побудова та зміст роботи, широкий перелік узагальнених, систематизованих та кваліфіковано опрацьованих автором робіт вітчизняних і закордонних вчених та фахівців з питань економічної теорії, менеджменту, економіки та фінансів підприємства, економічного аналізу та контролю, проблем управління підприємствами. Поряд із науковою літературою, автор опрацював законодавчі, нормативно-правові акти, типові методики, статистичну інформацію. Висновки є логічно обґрунтованими, повністю відображають основні положення проведеного дослідження, а також можливі напрями їхнього використання у процесі реструктуризації переробних підприємств АПК.

Структура дисертаційної роботи та зміст її основних положень

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Дисертаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 216 стор., у тому числі 53 таблиці, 26

рисунків, 15 додатків на 24 сторінках, список використаних джерел налічує 149 найменувань на 17 стор.

У першому розділі – «Теоретико-методичні засади структурної перебудови аграрної економіки» – розкрито науково-теоретичні засади реструктуризації підприємств АПК, визначено понятійний зміст та категорійний апарат, досліджені наукові підходи до визначення сутності даного економічного явища.

За результатами аналізу підходів до визначення категорії «реструктуризація» можна дійти висновку, що даний процес пов'язаний із комплексом змін в усіх сферах діяльності підприємства, спрямований на його пристосування до умов зовнішнього середовища.

Автором визначено, що сучасна структурна політика в сфері АПК повинна розглядатись, як комплекс державних заходів, котрий має сприяти формуванню та підтримці найбільш прогресивних та ефективних співвідношень та пропорцій в даній галузі, і в повній мірі забезпечувати її цілісність, ефективність та стійкість.

У другому розділі – «Структурно-динамічна характеристика розвитку переробних підприємств АПК Вінницької області» – проведено дослідження періоду системних трансформацій в економіці Вінницької області в цілому й окремо у агропромисловому секторі. Зокрема, досліджено процес формування певних диспропорцій у розвитку переробної промисловості АПК. Проведено аналіз та показано тенденції економіки у розрізі переробної промисловості АПК. Визначено підприємства лідери та проведено аналіз їхньої діяльності.

Проведено диференціацію галузей переробної промисловості АПК. Визначено низький рівень конкурентоспроможності малих форм господарювання в даному секторі економіки. Низьку забезпеченість

кредитними ресурсами та високу частку збиткових підприємств.

Досліджено потужності спиртових заводів області та перспективи створення на їх базі допоміжних виробництв для виробництва біогазу з барди.

У третьому розділі – «Напрямки реструктуризації переробних підприємств АПК Вінницької області в умовах глобалізації» – автором пропонується узагальнений зміст стратегії реструктуризації аграрних підприємств, окремі його складові, організаційне моделювання нових форм господарювання в системі АПК на регіональному рівні та технологія стратегічного управління процесами реструктуризації АПК на перспективу. Розроблено пропозиції по створенню на базі науково-виробничих потужностей ННВК «Всеукраїнський науково-навчальний консорціум» науково-виробничої лабораторії по наданню послуг з переробки олійних культур. Розроблений та обрахований ланцюг переробки сої на шрот та біодизель

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи та автореферату дозволило у сформульованих автором положеннях роботи виокремити елементи наукової новизни, чітко визначити основні положення, висновки і пропозиції автора, що відображають належний науковий рівень дисертанта.

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає в опрацюванні теоретичних, методичних і практичних положень щодо удосконалення процесів реструктуризації переробних підприємств АПК.

Сутність наукової новизни основних результатів дослідження Гонтурука Я. В. полягає в наступному:

1. Набула подальшого розвитку методика оцінки ефективності реструктуризації підприємств при створенні допоміжних виробництв, суть якого полягає у врахуванні зростання чистого прибутку не лише від нового виду діяльності, але й економічного ефекту для основного виробництва (с. 30-31, с. 48).

2. Набула подальшого розвитку інтерпретація категорії «структурна політика в сфері АПК», як комплекс державних заходів, який має сприяти формуванню та підтримці найбільш прогресивних та ефективних співвідношень та пропорцій в даній галузі, і в повній мірі забезпечувати її цілісність, ефективність та стійкість (с. 37).

3. Набули подальшого розвитку методичні підходи до оцінки ефективності реструктуризації, що включатимуть окрему оцінку стосовно ступеня впливу при виробничій реструктуризації з метою створення допоміжних виробництв орієнтованих на виробництво альтернативних джерел енергії з врахуванням ступеня зменшення витрат на основне виробництво та зменшення енергетичної залежності галузі (с. 48-49).

4. Удосконалено підходи до стратегічного планування розвитку переробних підприємств АПК на інноваційно-інвестиційній основі, що включають в себе створення допоміжних виробництв з метою покращення фінансових показників діяльності підприємств переробної сфери АПК та підвищення енергетичної безпеки держави за допомогою створення малих переробних підприємств, енергокооперативів та розробки механізмів формування конкурентних переваг (с. 79, с. 133-137).

5. Набула подальшого розвитку інтерпретація категорії «переробні підприємства АПК», що на відміну від існуючих включає в себе підприємства, які займаються виробництвом біогазу, електроенергії з відходів сільського господарства та переробної промисловості АПК, оскільки

виробництво здійснюється на сировинній базі агропромислового сектору та інтерпретація категорії «диференціація розвитку галузей», як процесу розвитку підприємств за показниками ефективності використання активів, власного капіталу, трудових ресурсів, ефективності виробництва та можливості створення нових галузей (с. 102-103).

6. Удосконалено методи дослідження ефективності господарської діяльності переробних підприємств АПК на основі математичного моделювання, що передбачає визначення впливу кожного окремого фактору на загальну результативність підприємств (с. 106, с. 117-120).

7. Набули подальшого розвитку напрями здійснення реформ в державному секторі переробної промисловості АПК через здійснення заходів з реструктуризації на спиртових заводах Вінницької області (с. 93-96, с. 152-154)

8. Вперше розроблено механізм реструктуризації переробних підприємств АПК з використанням страхування фінансових ризиків в умовах регулювання даного процесу Секретаріатом фінансової реструктуризації, що передбачає страхування ризиків як підприємств, що підпадають під реструктуризацію, так і кредиторів, що дасть можливість мінімізувати фінансові ризики та застосувати даний механізм без залучення Секретаріату (с. 167-170).

9. Удосконалено Стратегію збалансованого регіонального розвитку Вінницької області на період до 2027 року, яку доповнено стратегією розвитку переробної промисловості АПК. Обґрунтовано напрями розвитку кооперування переробних підприємств з метою збільшення доходів сільського населення, розроблено напрями реструктуризації спиртових та цукрових заводів, що передбачає модернізацію виробничих та управлінських процесів, створення виробництв інноваційної для них продукції – біогазу та

біоетанолу (с. 130-136, с. 154, с. 172-175, с. 178-180).

Повнота відображення результатів дослідження в опублікованих працях і авторефераті

Вивчення матеріалів дослідження та автореферату здобувана свідчать про відповідність змісту автореферату основним положенням дисертаційної роботи. Дослідження має концептуальний та прикладний аспекти, що є характерним для наукової роботи. В авторефераті в повній мірі розкрито всі основні наукові результати, які отримано в процесі дослідження, ступінь новизни розробок, висновки та рекомендації роботи. Дисертація та автореферат відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України, що пред'являються до кандидатських дисертацій за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Основні положення дисертації опубліковані в 32 наукових працях загальним об'ємом 14,73 друк.арк., з них 1 стаття – у науковому виданні, яке індексується у міжнародних наукометричних базах Scopus та Web of Science, 15 – у наукових фахових виданнях, 7 статей – у закордонних виданнях, 8 – у матеріалах наукових конференцій та 1 – у монографії. У публікаціях, виконаних у співавторстві, особистий внесок дисертанта відображено повною мірою.

У цілому дисертаційна робота відзначається логічністю побудови, завершеністю, обґрунтованістю наукових положень та висновків, сучасним науковим стилем подачі матеріалу. Дисертація містить достатню кількість таблиць, рисунків, які подаються безпосередньо в основній частині дисертації і виносяться в додатки.

Значущість результатів для теорії і практики та їх впровадження

Наукова значущість отриманих результатів обумовлена можливістю широкого застосування розроблених в дисертації науково-методичних підходів як у проведенні подальших досліджень, так і у практичній діяльності. У своєму інтегральному вигляді результати дисертаційної роботи спрямовані на вирішення важливої науково-практичної задачі, що виявляється у розробці нових та вдосконаленні існуючих підходів до оцінки ефективності реструктуризації переробних підприємств АПК.

Практичне значення наукових результатів, одержаних в дисертаційній роботі, визначається конкретною спрямованістю висновків, рекомендацій та пропозицій автора, а також обґрунтуванням методичного підґрунтя управління реструктуризацією переробних підприємств АПК.

Розроблені дисертантом методичні положення можуть бути використані переробними підприємствами АПК України (при організації системи управління підприємством) та органами державної влади (при обґрунтуванні програм підтримки ринку плодово-овочевої продукції). Це дозволить удосконалити процес управління підприємствами, подолати кризові явища у формуванні їх фінансового стану, підвищити конкурентоспроможність, інноваційну активність та інвестиційну привабливість підприємств.

Науково-методичні та практичні рекомендації знайшли застосування у діяльності Департаменту агропромислового розвитку екології та природних ресурсів Вінницької ОДА (довідка № 01-01-29/807 від 20.04.2016 р.), ПрАТ «СК «Провідна» (довідка № 0201/10-88 від 25.11.2015 р.), ТОВ «Літинський молочний завод» (довідка № 1927 від 16.12.2019 р.) та Іллінецької міської ради (довідка № 72 від 20.11.2020 р.).

Теоретичні положення дисертаційної роботи використовуються в

навчальному процесі Вінницького національного аграрного університету при викладанні дисциплін «Методологія та організація наукових досліджень», «Менеджмент організацій», «Управління інноваціями» та «Стратегічне управління» (довідка № 12-48-1197 від 31.05.2016 р.).

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

У цілому позитивно оцінюючи наукове та практичне значення одержаних Гонтаруком Я.В. результатів, слід зазначити деякі дискусійні положення, недоліки та зауваження, що мають місце в дисертаційній роботі.

1. У процесі здійснення аналізу понятійно-категоріального апарату сутності структурних змін в економіці (стор. 37-39), окрім підходів вітчизняних дослідників, доцільно було б також висвітлити напрацювання західних економістів, що дозволило б посилити теоретичну значимість дослідження дисертанта.

2. При проведенні диференціації розвитку галузей переробної промисловості АПК у п. 2.2 та опису напрямків розвитку спиртових заводів доцільно було б більш ширше описати перспективи виробництва Distillers Dried Grains – концентрату сухої зернової барди.

4. При обґрунтуванні методичного підходу щодо аналізу та оцінки впливу факторів на результативність діяльності переробних підприємств АПК (стор.105-106) необхідно було б окреслити переваги використаного методу математичного моделювання порівняно з іншими.

5. В п. 3.3. автор наголошує на необхідності реструктуризації цукрових заводів та окреслює власне бачення даного питання (с. 172-173). Проте, слід було б більш глибоко провести аналіз перспектив виробництва біогазу на всіх функціонуючих цукрових заводах Вінницької області.

Проте вищенаведені зауваження та недоліки не впливають на загальну

позитивну оцінку виконаної дисертаційної роботи та не знижують її наукову і практичну цінність.

Відповідність дисертаційної роботи обраній спеціальності та профілю спеціалізованої вченої ради

Дисертація за своїм змістом відповідає спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності), за якою спеціалізованій вченій раді Д 05.854.03 надано право проводити захист дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

Дисертаційна робота Гонтарука Я.В. являє собою цілісну, завершену, самостійно виконану, кваліфіковану наукову працю, в якій на основі проведених автором досліджень отримані нові науково обґрунтовані результати щодо вирішення важливої й актуальної науково-прикладної задачі, що полягає в удосконаленні теоретико-методичних основ дослідження механізму функціонування підприємств плодово-овочевої галузі.

Зміст дисертації відповідає визначеній меті та поставленим завданням, які повністю вирішені у процесі дослідження. Основні положення роботи, які виносяться на захист, мають елементи наукової новизни. Автореферат є автентичним за змістом і відображає основні положення дисертації. Наукові положення, що виносяться на захист, повністю відображені у публікаціях здобувача, які відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України.

Подана до захисту дисертація написана науковим стилем, матеріал викладений у логічній послідовності, висновки науково обґрунтовані та підтверджуються емпіричними результатами. Напрямок дисертаційного

дослідження відповідає профілю спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

На підставі викладеного можна зробити висновок, що дисертація Гонтарука Я.В. на тему: «Реструктуризація переробних підприємств АПК в умовах глобалізації» за змістом і оформленням відповідає вимогам п.п. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року (із змінами), що висуваються до кандидатських дисертацій, а її автор – Гонтарук Ярослав Вікторович – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри обліку і оподаткування
Білоцерківського національного
аграрного університету

«Підпис затверджую»
Начальник ВК БНАУ

І.В. Свиноус

Д.В. Ромасишин